

Hoge Raad voor Vrijwilligers

Aan de Heer Frank VANDENBROUCKE

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk :

Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid

Datum : Februari 2023
Bijlage(n) :

Betreft : Hoge Raad voor Vrijwilligers (HRV) – Advies bekwame helper

Mijnheer de Minister,

De Hoge Raad voor Vrijwilligers dankt Minister Vandenbroucke voor zijn vraag tot advies betreffende het wetsontwerp bekwame helper.

De voorgestelde regelgeving lijkt ons een verbetering te zijn van een regelgeving die past in het kader van de Wet betreffende de uitoefening van gezondheidsberoepen en de resultante van overleg dat al geruime tijd loopt met talrijke partners in de gezondheidssector, waarbij de vrijwilligerssector opnieuw niet betrokken was.

Op dit moment is er al een afwijking voorzien voor de mantelzorgers, die nu mogelijk uitgebreid zou worden tot de vrijwilligers en tot doel heeft om een bepaalde rechtsonzekerheid weg te werken.

Om de rechtszekerheid echter te verfijnen, lijkt het ons beter om voor de categorie 'bekwame helper' een apart statuut te creëren, buiten de vrijwilligerswet omwille van volgende redenen:

- in de voorliggende teksten staan geen referenties naar de vrijwilligerswet. Er wordt in het voorliggende wetsontwerp bepaald dat bekwame helpers mensen zijn die in het kader van hun beroeps - of vrijwilligersactiviteit, uitgeoefend buiten een zorginstelling, verpleegkundige handelingen kunnen verrichten in het kader van de hulp in het dagelijkse leven van de personen die zij onder hun hoede hebben.
- We denken dat een eventuele uitzondering voor de 'vrijwilligersactiviteit' apart gedefinieerd en afgebakend dient te worden: vrijwilligers kunnen krachtens de bepalingen van de vrijwilligerswet immers niet ingeschakeld worden in op winst gerichte entiteiten, niet binnen noch buiten de zorg. Dit zou beter uitgeklaard moeten worden;

- Bovendien zijn er wezenlijke verschillen tussen het statuut van de betaalde medewerker en de onbetaalde medewerker (vrijwilliger): op het gebied van bescherming, op het gebied van het kunnen uitoefenen van specifieke rechten (vrijwilligers vallen wat dit betreft vaak uit de boot gezien ze niet betaald worden);
- De vrijwilligerswet legt geen specifieke restricties op voor de inzet van personen: we dienen erover te waken dat de vrijwilligerswet geen container wordt waarin allerlei afgeleide, maar wezenlijk andere statuten in worden ondergebracht, die eventuele verschillen in behandeling (en kostenvergoeding) voor vrijwilligers zouden rechtvaardigen. De Hoge Raad voor Vrijwilligers pleit er integendeel voor dat alle vrijwilligers, ongeacht hun taken, de sector waarbinnen ze actief zijn, enz., ... op een zelfde wijze worden behandeld. De HRV is geen voorstander van de verschillende uitzonderingsregimes die ondertussen in de vrijwilligerswet zijn geslopen (al dan niet uitzonderlijk, cf. artikel 12);
- Het is niet duidelijk op hoeveel vrijwilligers dit impact kan hebben: het lijkt ons verstandig dat er een monitoringmechanisme wordt opgezet zonder de administratieve last van de organisaties te verzwaren;
- Om de aansprakelijkheid te regelen: gezien de regeling analoog is aan die van de mantelzorgers (die een attest kunnen verkrijgen om verpleegkundige handelingen type B te stellen), lijken ons nog specifieke kwesties inzake aansprakelijkheid te moeten worden uitgeklaard. Mantelzorgers kunnen eventueel burgerlijk aansprakelijk gesteld worden bij fouten, maar wat met de vrijwillige bekwame helpers? Is voor hen gegarandeerd dat de vernoemde zorginstellingen verzekeringen zullen nemen om de burgerlijke aansprakelijkheid te dekken en voor de zogenaamde medische aansprakelijkheid? Voor de HRV is het essentieel dat vrijwilligers die altijd handelen in opdracht van een organisatie, volledig beschermd worden en geen enkel nadelig gevolg mogen ondervinden van hun engagement.

Daarnaast staan er nog enkele bepalingen in het wetsontwerp die ons zorgen baren, zoals het verwijzen naar bestaande of toekomstige vrijwilligers. We dienen erover te waken dat de inwerkingtreding van dit wetsontwerp niet zal leiden tot het inschakelen van extra vrijwilligers die, vermits ze een uitgebreidere bevoegdheid krijgen wat betreft het stellen van zorgkundige handelen, een handige besparing zouden kunnen opleveren voor zij die van de nieuwe regeling gebruik willen maken.

Het risico dat vrijwilligers ingezet worden om bepaalde personeelstekorten op te vullen, is immers reëel.

Wij vragen aan de Minister van Sociale Zaken om ervoor te zorgen dat dit project uitsluitend gericht is op rechtszekerheid voor vrijwilligers en dat het in de toekomst niet leidt tot een extra uitzondering op het gebied van kostenvergoedingen voor deze categorie, net zoals er nu een uitzondering bestaat voor vrijwilligers in de zorgsector, die een onredelijke en niet gerechtvaardigde kostenvergoeding kunnen krijgen.

Er dient gewaakt te worden over de rechten van de vrijwilligers-bekwame helpers. Het wetsontwerp spreekt wel over 'vrijwilligheid' die gewaarborgd dient te worden, maar in de praktijk hebben vrijwilligers geen kanalen om, bij het ervaren van (al dan niet zachte) druk om toch handelingen te stellen waarover men zich onzeker voelt, te melden. De vrijwilliger dreigt dan in feite gediscrimineerd te worden op dit vlak. Aan dit hiaat zou gewerkt moeten worden.

De artikelen 4 en 5 (en volgende) focussen op overlegprocedures binnen de gekende organen (sectoraal, onderneming,...) maar we dienen er op te wijzen dat vrijwilligers gewoonlijk niet vertegenwoordigd worden in deze overlegkanalen. Er is dus geen manier voor vrijwilligers om bezorgdheden of bezwaren te formuleren. Indien dit altijd 'indirect' gaat door diegenen die de vrijwilligers aansturen, impliceert dit dat dit gebeurt vanuit een werkgeversstandpunt.

Men spreekt hier steeds over werknemers, niet over vrijwilligers. De ervaring met de vaccinatiecentra is dat de gegevens over de inzet van vrijwilligers op het terrein amper tot niet werden bijgehouden of opgevolgd. Als het erop aankomt, dreigen de vrijwilligers aldus quantité negligible te worden. Dit lijkt ons niet verstandig.

In het wetsontwerp wordt gesproken over het gegeven dat deze zorgkundige handelingen buiten een zorginstelling dienen te gebeuren. Om interpretatiemoeilijkheden en - problemen te vermijden lijkt, hier best gespecificeerd te worden dat dit enkel kan binnen organisaties die vallen onder toepassing van de Vrijwilligerswet. Er dient dan wel een mechanisme ontwikkeld te worden om hierop controle en handhaving te voorzien. Dit kan o.m. op basis van de erkenningen die de regionale overheden reeds verleend hebben aan de organisaties, zodat dit geen administratieve overlast vormt voor de organisaties die met vrijwilligers werken.

Het opvolgen van de informatie over hoeveel vrijwilligers onder deze regeling zouden vallen lijkt ons essentieel om de in het wetsontwerp voorziene evaluatie goed uit te voeren.

Namens de Hoge Raad voor Vrijwilligers, doe ik u de hartelijke groeten.

De Voorzitter,

Bernard HUBIEN